

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 5 grudnia 1989 r.

w sprawie ubezpieczenia ustawowego budynków i mienia w gospodarstwach rolnych oraz na działkach nie wchodzących w skład gospodarstw rolnych.

Na podstawie art. 7 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz. U. Nr 45, poz. 242 i z 1989 r. Nr 30, poz. 160) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Rozporządzenie reguluje ubezpieczenie ustawowe budynków, mienia ruchomego, upraw zbóż oraz roślin okopowych i pastewnych:

- 1) w gospodarstwie rolnym, gdy powierzchnia użytków rolnych przekracza 1 ha i znajduje się we władaniu osoby fizycznej, wykazanej w ewidencji gruntów prowadzonej na podstawie odrębnych przepisów, lub zespołu rolników indywidualnych, zwanego dalej „zespołem”,
- 2) w państwowym przedsiębiorstwie gospodarki rolnej i państwowym gospodarstwie rolnym, zwanych dalej „przedsiębiorstwem”,
- 3) w spółdzielni produkcji rolnej i spółdzielni kółek rolniczych oraz kółku rolniczym, zwanych dalej „spółdzielnią”.

2. Ponadto rozporządzenie reguluje ubezpieczenie ustawowe budynków mieszkalnych, gospodarczych i letniskowych usytuowanych na działkach nie wchodzących w skład gospodarstw rolnych, zwanych dalej „działkami”, należących do osób fizycznych oraz mienia ruchomego tych osób.

§ 2. W zakresie określonym w § 1 ust. 1 pkt 1 ubezpieczeniu ustawowemu podlegają: mienie ruchome, uprawy zbóż oraz roślin okopowych i pastewnych należące do osoby fizycznej lub zespołu, dzierżawiących użytki rolne Państwowego Funduszu Ziemi albo użytki rolne przedsiębiorstwa lub spółdzielni, jeżeli ich obszar przekracza 1 ha.

§ 3. 1. Działalność w zakresie ubezpieczeń uregulowanych w rozporządzeniu prowadzi Państwowy Zakład Ubezpieczeń, zwany dalej „PZU”.

2. Odpowiedzialność PZU rozpoczyna się z dniem wpisania przedsiębiorstwa i spółdzielni do rejestru, a kończy z dniem likwidacji lub postawienia w stan upadłości przedsiębiorstwa albo przejścia w stan likwidacji lub ogłoszenia upadłości spółdzielni, z wyłączeniem kółek rolniczych, w odniesieniu do których odpowiedzialność kończy się z dniem ich wykreślenia z rejestru.

§ 4. PZU odpowiada za szkody powstałe wskutek następujących zdarzeń losowych:

- 1) w budynkach i mieniu ruchomym — ognia, uderzenia piorunu, powodzi, lawiny, gradu, zapadania lub usuwania się ziemi, wybuchu, upadku pojazdu powietrznego, huraganu oraz nadmiernego opadu śniegu,
- 2) w uprawach zbóż oraz roślin okopowych i pastewnych — gradobicia, powodzi i ognia oraz zalania wskutek nadmiernych opadów atmosferycznych.

§ 5. 1. Zakresem odpowiedzialności PZU są objęte również szkody w ubezpieczonych budynkach oraz mieniu ruchomym, powstałe wskutek zaginięcia lub kradzieży dokonanej w czasie i miejscu wystąpienia zdarzeń lo-

sowych objętych odpowiedzialnością, a także niezbędne koszty uprzątnięcia miejsca szkody u osób fizycznych i zespołów w granicach równowartości pieniężnej 6 q żyta, a w przedsiębiorstwach i spółdzielniach 30 q żyta.

2. Równowartość pieniężną 1 q żyta oblicza się przy zastosowaniu przeciętnej ceny skupu żyta ustalonej zgodnie z § 23 ust. 2.

§ 6. Za szkody spowodowane przez:

- 1) ogień — uważa się szkody powstałe w wyniku działania ognia, który przedostał się poza palenisko lub powstał bez paleniska i rozszerzył się o własnej sile,
- 2) powódź — uważa się szkody powstałe wskutek zalania terenu w wyniku podniesienia się wody w korytach wód płynących lub stojących oraz w wyniku nadmiernych opadów atmosferycznych, a także wskutek spływu wód po zboczach lub stokach na terenach górskich i falistych,
- 3) lawinę — uważa się szkody powstałe wskutek gwałtownego zsuwania się lub staczania mas śniegu, lodu, skał lub kamieni ze zboczy górskich,
- 4) grad — uważa się szkody powstałe wskutek opadu atmosferycznego w postaci bryłek lodu,
- 5) zapadanie się ziemi — uważa się szkody powstałe wskutek obniżenia się terenu z powodu zawalenia się podziemnych pustych przestrzeni w gruncie,
- 6) usuwanie się ziemi — uważa się szkody powstałe wskutek ruchu ziemi na stokach,
- 7) wybuch — uważa się szkody powstałe w wyniku gwałtownej zmiany stanu równowagi układu z jednoczesnym wyzwoleniem się gazów, pyłów lub pary, wywołane ich właściwością rozprzestrzeniania się; w odniesieniu do naczyń ciśnieniowych i innych tego rodzaju zbiorników warunkiem uznania szkody za spowodowaną wybuchem jest, aby ściany tych naczyń i zbiorników uległy rozdarciu w takich rozmiarach, że wskutek ujścia gazów, pyłów, pary lub cieczy nastąpiło nagłe wyrównanie ciśnień; za spowodowane wybuchem uważa się również szkody powstałe wskutek implozji, polegającej na uszkodzeniu zbiornika lub aparatu próżniowego ciśnieniem zewnętrznym,
- 8) upadek pojazdu powietrznego — uważa się szkody powstałe wskutek katastrofy bądź przymusowego lądowania samolotu silnikowego, bezsilnikowego lub innego obiektu latającego, a także spowodowane upadkiem ich części lub przewożonego ładunku,
- 9) huragan — uważa się liczne szkody powstałe wskutek gwałtownej wichury; pojedynczą szkodę uważa się za spowodowaną przez huragan, jeżeli w najbliższym sąsiedztwie stwierdzono skutki działania gwałtownej wichury albo rodzaj szkody i jej rozmiary świadczą o działaniu wiatru o prędkości nie mniejszej niż 24,5 m/s.

§ 7. PZU nie odpowiada za szkody:

- 1) spowodowane umyślnie przez właściciela, a gdy właścicielem jest osoba fizyczna — także przez jego małżonka lub pełnoletnie dzieci pozostające z nim we wspólnym gospodarstwie domowym; w razie umyślnego spowodowania szkody przez członka spółdzielni lub pracownika przedsiębiorstwa, odszkodowanie nie przysługuje tylko w odniesieniu do szkód poniesionych przez sprawcę szkody,
- 2) objęte innym ubezpieczeniem ustawowym,

- 3) spowodowane zapadaniem lub usuwaniem się ziemi, jeżeli jest wynikiem działalności ludzkiej, w szczególności wykopami ziemnymi, eksploatacją bogactw naturalnych i innymi podobnymi działaniami, a także awarią sieci wodnokanalizacyjnej,
- 4) powstałe wskutek powodzi, która nastąpiła w związku z wadliwym działaniem lub uszkodzeniem urządzeń odwadniających, basenów i innych podobnych urządzeń — z winy uszkodzowanego,
- 5) powstałe wskutek zdarzeń wojennych, jak również wskutek trzęsienia ziemi,
- 6) powstałe w aparatach lub w innych urządzeniach wskutek działania prądu elektrycznego, chyba że działanie prądu spowodowało równocześnie pożar.

§ 8. 1. PZU ewidencjonuje:

- 1) fizyczny obszar użytków rolnych w gospodarstwach rolnych na podstawie danych zawartych w ewidencji gruntów,
- 2) podlegające ubezpieczeniu ustawowemu budynki o powierzchni zabudowy ponad 10 m² w gospodarstwach rolnych osób fizycznych i zespołów oraz na działkach.

2. Terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej stopnia podstawowego każdorazowo zawiadamiają PZU o zmianach w ewidencji gruntów, z podaniem klasy gleby, oraz przysyłają każdorazowo PZU kopię pozwolenia na budowę budynku, kopię decyzji w sprawie rozbiórki budynku, a także kopię decyzji w sprawie przekazania gospodarstwa na rzecz państwa za rentę lub emeryturę.

3. PZU przeprowadza okresowo u osób fizycznych i zespołów lustrację stanu ubezpieczenia budynków.

§ 9. Wysokość szkody w mieniu ruchomym osób fizycznych i zespołów oraz w uprawach ustala się według cen obowiązujących w dniu ustalenia odszkodowania, z uwzględnieniem przepisu § 23 ust. 2.

Rozdział 2

Ubezpieczenie budynków

§ 10. 1. Ubezpieczeniem są objęte budynki stanowiące własność osób fizycznych, zespołów, przedsiębiorstw i spółdzielni.

2. Za budynek uważa się budowlę umocowaną w ziemi lub na ziemi, posiadającą ściany lub słupy albo filary oraz pokrycie dachowe, z wyłączeniem studni i ogrodzeń.

§ 11. 1. Nie są objęte ubezpieczeniem:

- 1) budynki:
  - a) opuszczone,
  - b) przeznaczone do rozbiórki — z upływem terminu rozbiórki określonego w ostatecznej decyzji właściwego organu lub w pozwoleniu na budowę,
- 2) domki letniskowe i domki kempingowe o powierzchni zabudowy do 30 m²,
- 3) wszelkie budowle wzniesione na terenach pracowniczych ogrodów działkowych,
- 4) szklarnie, namioty i tunele foliowe wraz z kotłowniami przeznaczonymi do ich ogrzewania oraz inspekty.

2. Nie są objęte ubezpieczeniem należące do osób fizycznych lub zespołów budynki:

- 1) będące na podstawie decyzji administracyjnej pod zarządem państwowym, bez względu na formę ustanowienia zarządu,

- 2) wykreślone z ewidencji ubezpieczeniowej w czasie lustracji ze względu na ich zły stan techniczny, w porozumieniu z terenowym organem administracji państwowej do spraw nadzoru budowlanego,
- 3) w których właściciel nie zamieszkuje i za które nie są opłacane składki ubezpieczeniowe przez okres 3 kolejnych lat kalendarzowych, jeżeli miejsce pobytu właściciela nie jest znane,
- 4) przemysłowe oraz użytkowane albo przeznaczone na potrzeby warsztatów rzemieślniczych lub na cele usługowe albo handlowe.

§ 12. 1. Odpowiedzialność PZU z tytułu ubezpieczenia budynków rozpoczyna się z dniem pokrycia budynku dachem, a kończy z dniem przejścia budynku do kategorii nie objętych ubezpieczeniem.

2. Odpowiedzialność z tytułu ubezpieczenia domów letniskowych rozpoczyna się z dniem ich zgłoszenia do ewidencji PZU.

§ 13. 1. Wartość budynków należących do osób fizycznych i zespołów ustala PZU na podstawie cennika opracowanego przy współudziale jednostek wyspecjalizowanych w zakresie budownictwa.

2. W razie zmiany cen materiałów budowlanych i kosztów robocizny oraz innych kosztów, które spowodują wzrost lub obniżkę wartości budynków, PZU podwyższa lub obniża wartość budynków osób fizycznych i zespołów, stosując współczynnik ustalony w porozumieniu z jednostkami, o których mowa w ust. 1.

3. Jeżeli wartość budynku jest wyższa lub niższa od wartości przyjętej do ubezpieczenia, właściciel może żądać od PZU ponownego ustalenia tej wartości, najpóźniej przed powstaniem szkody.

4. Przez wartość przyjętą do ubezpieczenia rozumie się wartość bez uwzględnienia zużycia budynku.

5. Na wniosek rolnika, który przekazał gospodarstwo rolne za rentę lub emeryturę bez budynków, ich wartość może zostać obniżona przez uwzględnienie stopnia zużycia wynikającego z norm zużycia budynków, nie więcej jednak niż o 70%.

6. Normy zużycia budynków określa PZU przy współudziale jednostek wyspecjalizowanych w zakresie budownictwa.

§ 14. 1. Za szkodę w budynku uważa się utratę lub zmniejszenie jego wartości, spowodowane zniszczeniem lub uszkodzeniem wskutek zdarzeń losowych określonych w § 4.

2. Jeżeli dach budynku nie był należycie konserwowany lub konstrukcja budynku nie odpowiadała wymaganiom obowiązującym w budownictwie, pojedynczej szkody w budynku nie uważa się za spowodowaną przez huragan lub nadmierny opad śniegu.

§ 15. 1. Wysokość szkody w budynku należącym do osoby fizycznej lub zespołu ustala się według wartości obowiązującej w dniu ustalenia odszkodowania, określonej na podstawie § 13.

2. Wysokość szkody pomniejsza się o wartość pozostałości z budynku.

§ 16. 1. Za należące do osób fizycznych budynki, których zużycie przekracza 70%, wypłaca się:

- 1) 30% odszkodowania ustalonego z uwzględnieniem § 13 ust. 4,

2) pozostałe 70% odszkodowania — po rozpoczęciu odbudowy lub naprawy szkody.

2. W razie nierozpoczęcia naprawienia szkody lub odbudowy zniszczonego budynku w okresie 3 lat od daty powstania szkody, kwoty odszkodowania, o której mowa w ust. 1 pkt 2, nie wypłaca się.

3. Nie wypłaca się również kwoty odszkodowania, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli szkoda powstała w budynku przed upływem terminu jego rozbiórki.

4. W odniesieniu do szkód w budynkach, o których mowa w § 13 ust. 5, odszkodowanie wypłaca się jednorazowo.

5. Jeżeli wysokość szkody w budynku nie przeznaczonym do rozbiórki nie przekracza równowartości piętniętej 100 q żyta, odszkodowanie wypłaca się jednorazowo.

§ 17. 1. Odszkodowanie za szkodę w budynku przedsiębiorstwa lub spółdzielni ustala się według faktycznie poniesionych kosztów usunięcia szkody stwierdzonych kosztorysem powykonawczym lub rachunkiem wykonawcy, a w razie usunięcia szkody własnymi siłami — kalkulacją zleceńową przedsiębiorstwa lub spółdzielni, z uwzględnieniem istniejących przed szkodą wymiarów, konstrukcji, materiału i wyposażenia budynku oraz wartości pozostałości po szkodzie.

2. Odszkodowanie może być ustalone wstępnie w wysokości kalkulacyjnych kosztów odbudowy lub naprawy, przedstawionych przez przedsiębiorstwo lub spółdzielnię.

3. Jeżeli szkoda dotyczy budynków w nieczynnych zakładach lub budynków przeznaczonych do rozbiórki, których termin rozbiórki nie upłynął do dnia szkody, albo budynków przeznaczonych do kapitalnego remontu przed powstaniem szkody — wysokość szkody i odszkodowania ustala się w granicach wartości wykazanej w ostatnim bilansie, z uwzględnieniem umorzeń na dzień, w którym szkoda powstała.

§ 18. 1. Odszkodowanie za budynek wypłaca się właścicielowi.

2. Jeżeli miejsce pobytu właściciela budynku nie jest znane, odszkodowanie wypłaca się posiadaczowi, który dokonał odbudowy zniszczonego lub naprawy uszkodzonego budynku tego właściciela.

3. Za szkodę powstałą w budynku należącym do spadku odszkodowanie wypłaca się spadkobiercom.

Rozdział 3

Ubezpieczenie mienia ruchomego

§ 19. 1. Ubezpieczeniem jest objęte mienie ruchome stanowiące własność osób fizycznych, zespołów, przedsiębiorstw i spółdzielni.

2. Ubezpieczeniem jest objęte również mienie ruchome rolnika, który przekazał gospodarstwo rolne za rentę lub emeryturę wraz z budynkiem mieszkalnym, do końca następnego roku kalendarzowego, pod warunkiem że do dnia szkody mieszkał w tym budynku.

3. Za mienie ruchome uważa się:

- 1) ziemiopłody zebrane i złożone w budynkach, stertach, stogach, kopcach lub piwnicach oraz pasze dla zwierząt,
- 2) zwierzęta gospodarskie,

- 3) inwentarz martwy, w tym maszyny, urządzenia, narzędzia oraz materiały,
- 4) ruchomości domowe właściciela oraz osób mieszkających i prowadzących z właścicielem wspólne gospodarstwo domowe, a w przedsiębiorstwach i spółdzielniach — wyposażenie lokali biurowych, przedszkoli, świetlic, klubów i innych pomieszczeń o charakterze socjalno-kulturalnym.

§ 20. Nie są objęte ubezpieczeniem:

- 1) mienie ruchome związane z produkcją w szklarniach, inspektach, namiotach i tunelach foliowych oraz uzyskane z niej produkty,
- 2) mienie ruchome związane z produkcją przemysłową, z działalnością usługową, rzemieślniczą lub handlową, prowadzoną przez osobę fizyczną lub zespół, a w szczególności maszyny, narzędzia, surowce, półfabrykaty i wyroby gotowe,
- 3) pnie pszczele, drób w produkcji fermowej, ryby i urządzenia stawowe, zwierzęta futerkowe, z wyjątkiem królików, zwierzęta hodowane amatorsko, zwierzęta laboratoryjne oraz uzyskane od wymienionych w tym punkcie zwierząt produkty, a także pasze i lekarstwa nabyte dla tych zwierząt,
- 4) materiały przeznaczone na budowę obiektów, o których mowa w § 11 ust. 1 pkt 2—4 i ust. 2 pkt 3 i 4,
- 5) pojazdy mechaniczne i części zapasowe do nich, z wyjątkiem nie ubezpieczonych w zakresie autocasco ciągników rolniczych, przyczep do tych ciągników, motorowerów oraz niezbędnych do ich eksploatacji części zapasowych do 5% wartości nowego pojazdu lub przyczepy,
- 6) paliwa i smary,
- 7) pieniądze i inne środki płatnicze, papiery wartościowe, dzieła sztuki, biżuteria, wyroby z platyny, złota i srebra, zbiory filatelistyczne, numizmatyczne i inne, wszelkiego rodzaju dokumenty, a także napoje alkoholowe, z wyjątkiem alkoholu w przedsiębiorstwach i spółdzielniach jako produktu wytworzonego przez te jednostki lub jako surowca przeznaczonego do produkcji.

§ 21. 1. Wartość mienia ruchomego na działce ustala się w wysokości 1/3 wartości znajdujących się na niej budynków podlegających ubezpieczeniu ustawowemu, obliczonej w sposób określony w § 13, bez uwzględnienia ich zużycia. Wartość tego mienia nie może być mniejsza niż równowartość pieniężna 120 q żyta, a jeżeli na działce znajduje się tylko budynek gospodarczy — nie mniejsza niż 20 q żyta.

2. Jeżeli wartość mienia ruchomego ustalona zgodnie z ust. 1 jest wyższa lub niższa od wartości rzeczywistej, właściciel może żądać ubezpieczenia tego mienia według rzeczywistej wartości najpóźniej przed powstaniem szkody.

§ 22. 1. Za szkodę w mieniu ruchomym uważa się utratę lub zmniejszenie wartości tego mienia, spowodowane jego zniszczeniem lub uszkodzeniem przez zdarzenie wymienione w § 4 pkt 1.

2. Za szkodę w mieniu ruchomym uważa się również porażenie zwierząt gospodarskich prądem elektrycznym, powodujące śmierć lub konieczność uboju zwierzęcia.

§ 23. 1. Wysokość szkody w ziemiopłodach ustala się przyjmując za podstawę:

- 1) powierzchnię, z której zostały zebrane,

- 2) kubaturę składowania,

- 3) przeciętną wydajność ziemiopłodu uzyskaną z 1 ha z 3 ostatnich lat w danej miejscowości, a w razie niemożności ustalenia takiej wydajności — przeciętną wydajność w gminie z 3 ostatnich lat, ustaloną przez terenowy organ administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw rolnictwa stopnia podstawowego na podstawie danych statystycznych; w przedsiębiorstwach i spółdzielniach przyjmuje się wydajność uzyskaną z 1 ha z 3 ostatnich lat w wysokości wynikającej z zapisów w ewidencji księgowej,
- 4) cenę jednostkową ziemiopłodu, z uwzględnieniem zasad określonych w ust. 2 lub 3.

2. W odniesieniu do ziemiopłodów, z wyjątkiem określonych w ust. 3, przyjmuje się przeciętne ceny stosowane przez jednostki prowadzące skup w danym województwie, ustalone według danych wojewódzkiego urzędu statystycznego, zwanego dalej „WUS”; jeżeli WUS nie określił ceny dla danego ziemiopłodu, cenę tę ustala PZU,

3. W odniesieniu do 1 q następujących ziemiopłodów przyjmuje się cenę w określonym procencie równowartości pieniężnej 1 q żyta (§ 5 ust. 2):

1) ziemniaków	— 70%
2) buraków pastewnych lub innych okopowych pastewnych i kiszonek	— 15%
3) siana traw	— 35%
4) siana roślin motylkowych	— 40%
5) zielonek	— 10%
6) słomy surowej lnu	— 110%
7) słomy surowej konopi	— 80%
8) słomy zbóż, traw nasiennych i roślin motylkowych	— 15%
9) słomy w stertach oraz siana w stogach w kompleksach łąk po 1 marca następnego roku po zbiorach	— 5%

nie większą jednak niż cena wolnorynkowa stosowana w miejscu najbliższym powstania szkody.

§ 24. 1. Wysokość szkody w zwierzętach gospodarskich stanowiących własność osób fizycznych i zespołów ustala się:

- 1) w odniesieniu do koni i bydła w wieku powyżej 6 miesięcy — według przeciętnych cen wolnorynkowych tych zwierząt, stosowanych w miejscu najbliższym powstania szkody,
- 2) w odniesieniu do koni i bydła w wieku do 6 miesięcy oraz do pozostałych zwierząt gospodarskich — według wartości ustalonej na podstawie wagi zwierzęcia i przeciętnej ceny stosowanej przez jednostki prowadzące skup w danym województwie, ustalonej według danych WUS; jeżeli WUS nie określi ceny dla danego gatunku zwierząt, cenę tę ustala PZU,
- 3) w odniesieniu do zwierząt zarodowych — na podstawie udokumentowanej wartości tych zwierząt.

2. Wysokość szkody w zwierzętach gospodarskich stanowiących własność przedsiębiorstw i spółdzielni ustala się według wartości ewidencyjnej tych zwierząt, z wyjątkiem trzody chlewnej w tuczu, której wartość ustala się według zasad określonych w ust. 1 pkt 2.

3. Wysokość szkody zmniejsza się o kwotę uzyskaną ze sprzedaży pozostałości jednostkom prowadzącym skup. W razie nieudokumentowania sprzedaży pozostałości ze

zwierząt, których mięso było zdatne do spożycia, potrąca się:

- 1) w odniesieniu do koni — 40%,
- 2) w odniesieniu do bydła — 60%,
- 3) w odniesieniu do trzody chlewnej i owiec — 80%

wartości rzeźnej zwierzęcia.

§ 25. 1. Wysokość szkody w inwentarzu martwym i ruchomościach domowych osób fizycznych i zespołów ustala się według cen detalicznych, a w braku takich cen — według cen wolnorynkowych, z uwzględnieniem przeciętnego stopnia zużycia w wysokości 20%.

2. Jeżeli jednak wartość przedmiotu nadającego się w dniu powstania szkody do użytku przekracza w stanie nowym równowartość pieniężną 30 q żyta, stopień zużycia przyjmuje się w zależności od okresu użytkowania przedmiotu, liczonego od daty jego produkcji — nie większy jednak niż 70%. Przyjmuje się, że roczne średnie zużycie wynosi:

- 1) silników, pojazdów, maszyn, narzędzi i zmechanizowanego sprzętu — 5%,
- 2) mebli i instrumentów muzycznych — 5%,
- 3) odzieży, sprzętu sportowego, turystycznego i radiowo-telewizyjnego — 10%.

3. Wartość przedmiotów pochodzenia zagranicznego ustala się w złotych polskich według cen takich samych lub podobnych przedmiotów produkcji krajowej.

§ 26. Wysokość szkody w mieniu ruchomym na działkach ustala się według zasad określonych w § 23—25.

§ 27. W przedsiębiorstwach i spółdzielniach wysokość szkody w inwentarzu martwym i wyposażeniu, o którym mowa w § 19 ust. 3 pkt 3 i 4, ustala się w wysokości kosztów zakupu takich samych lub tego samego rodzaju, typu i mocy produkcyjnej składników mienia ruchomego albo kosztów ich naprawy, w granicach kosztów zakupu takiego samego przedmiotu. Jeżeli jednak przedsiębiorstwo lub spółdzielnia w okresie 24 miesięcy od powstania szkody nie dokona zakupu, o którym mowa wyżej, do ustalenia odszkodowania przyjmuje się wartości ewidencyjne tych przedmiotów.

§ 28. Wysokość szkody pomniejsza się o wartość pozostałości.

§ 29. Odszkodowanie ustala się w wysokości szkody, tym że za mienie ruchome na działkach — w granicach wartości przyjętej do ubezpieczenia.

Rozdział 4

Ubezpieczenie upraw

§ 30. 1. Uprawy zbóż oraz roślin okopowych i pastewnych stanowiące własność osób fizycznych, zespołów, przedsiębiorstw i spółdzielni są objęte ubezpieczeniem w gospodarstwach rolnych, przedsiębiorstwach i spółdzielniach.

2. Uprawy na działkach zamiennych na wniosek przedsiębiorstwa lub spółdzielni są objęte ubezpieczeniem łącznie z uprawami tych jednostek.

3. Ubezpieczeniem są objęte uprawy:

- 1) zbóż (pszenicy, żyta, pszenżyta, jęczmienia, owsa, prosa) i ich mieszanek oraz gryki i kukurydzy — od gradobicia, powodzi i zalania wskutek nadmiernych opadów atmosferycznych, zwanego dalej „zalaniem”,

oraz ognia powstałego w czasie ich mechanicznego sprzętu,

- 2) roślin pastewnych i ich mieszanek przeznaczonych na paszę, ziemniaków, buraków cukrowych — od gradobicia, powodzi i zalania,
- 3) traw łąk i pastwisk zaliczonych do klas I—IV normy państwowej ustalonej dla siana — od powodzi i zalania; obszary łąk i pastwisk, na których siano jest zaliczone do klas I—IV normy państwowej, określa terenowy organ administracji państwowej o właściwości szczególnej stopnia podstawowego do spraw rolnictwa.

§ 31. 1. Odpowiedzialność PZU z tytułu ubezpieczenia upraw rozpoczyna się w odniesieniu do:

- 1) szkód powodziowych i zalaniowych — od wysiewu nasion lub wysadzenia roślin (bulw) do gruntu,
- 2) szkód gradowych — od wzejścia roślin,
- 3) traw łąk i pastwisk — od dnia 15 kwietnia.

2. Odpowiedzialność kończy się z dniem złożenia plonu w budynkach, stertach, stogach, kopcach lub piwnicach, a w trawach łąk i pastwisk — z dniem 15 października.

§ 32. 1. Za szkodę w uprawach uważa się utratę lub zmniejszenie plonu z powodu ich zniszczenia lub uszkodzenia przez bezpośrednie działanie gradu, powodzi, zalania lub ognia.

2. Utratę lub zmniejszenie plonu ustala się przyjmując za podstawę w uprawach:

- 1) zbóż i ich mieszanek — ziarno i słomę,
- 2) gryki i kukurydzy — ziarno,
- 3) roślin pastewnych i ich mieszanek przeznaczonych na paszę — ziarno, korzenie, bulwy, zieloną masę, liście,
- 4) ziemniaków — bulwy,
- 5) buraków cukrowych — korzenie, liście,
- 6) łąk i pastwisk — trawy.

3. Za szkodę w trawach łąk i pastwisk uważa się spowodowane przez powódź lub zalanie zniszczenie bądź całkowitą utratę wartości traw na skutek wygnicia, zmycia darni, zamulenia oraz zanieczyszczenia substancjami toksycznymi.

§ 33. 1. Nie uważa się za szkodę strat spowodowanych przez choroby lub szkodniki, chociażby powódź, zalanie lub gradobicie obniżyły odporność roślin na ich działanie.

2. Nie uważa się za szkodę również zmniejszenia plonu spowodowanego gradobicie, powodzią, zalaniem lub ogniem, jeżeli stopień zmniejszenia plonu danej uprawy nie przekracza na tym samym polu 10%; jeżeli jednak na polu o powierzchni do 15 ha powstała szkoda całkowita na części pola o powierzchni przekraczającej 10 arów, a na polu o powierzchni ponad 15 ha — na obszarze przekraczającym 50 arów, PZU odpowiada za tę szkodę.

§ 34. PZU nie odpowiada za szkodę, jeżeli nieterminowe zgłoszenie tej szkody lub sprzęgnięcie uprawy przed dokonaniem zgłoszenia uniemożliwia ustalenie jej przyczyny bądź rozmiaru.

§ 35. 1. Wysokość szkody w uprawach ustala się, z zastrzeżeniem ust. 3, przyjmując za podstawę:

- 1) powierzchnię, na której uprawa została uszkodzona lub zniszczona,

- 2) przeciętną wydajność uprawy z 1 ha, ustaloną według zasad określonych w § 23 ust. 1 pkt 3,
- 3) określony w procentach stopień zmniejszenia plonów uszkodzonej uprawy,
- 4) cenę jednostkową plonu z uwzględnieniem § 23 ust. 2 i 3, z tym że cena jednostkowa:
  - a) słomy zbóż uszkodzonej lub zniszczonej przed jej złożeniem w budynkach lub stertach stanowi 15% wartości ziarna tego zboża,
  - b) części nadziemnej buraków cukrowych oraz roślin okopowych uprawianych na paszę, z wyjątkiem ziemniaków, stanowi 15% wartości korzeni.

2. Wysokość szkód całkowitych w uprawach, z wyjątkiem traw łąk i pastwisk, ustala się w procentach wartości plonu (ust. 1 pkt 1, 2 i 4) w zależności od okresu powstania szkody, a mianowicie:

1) przed dniem 15 kwietnia	— 25% ₀ ,
2) w okresie od dnia 15 kwietnia do dnia 20 maja	— 40% ₀ ,
3) w okresie od dnia 21 maja do dnia 10 czerwca	— 60% ₀ ,
4) po dniu 10 czerwca	— 85% ₀ .

3. Wysokość szkód w trawach łąk ustala się w procentach całorocznej wartości uprawy (ust. 1 pkt 1, 2 i 4) w zależności od czasu powstania szkody, przyjmując:

1) za pierwszy pokos	— 60% ₀ ,
2) za drugi pokos	— 30% ₀ ,
3) za trzeci pokos (odrost)	— 10% ₀ .

4. Jeżeli skutek powodzi lub zalania uległa zniszczeniu trawa nie zebrana po upływie 15 do 30 dni od jej przekwitnienia, wysokość szkody ustala się w 75% kwoty ustalonej w sposób określony w ust. 3, a po tym okresie — w 30% tej kwoty.

§ 36. Odszkodowanie wypłaca się w wysokości szkody.

Rozdział 5

Prawa i obowiązki stron

§ 37. 1. PZU dokonuje ustalenia wysokości szkody w terminie 14 dni od otrzymania zawiadomienia o jej powstaniu, z wyjątkiem szkód powodziowych, których wysokość ustala się w terminie 14 dni od daty ustąpienia wody.

2. Ustalenia, których dokonuje się w miejscu powstania szkody, wymagają obecności właściciela oraz świadków, z tym że nieobecność zawiadomionego właściciela nie wstrzymuje oszacowania szkody.

§ 38. 1. PZU wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o szkodzie.

2. Jeżeli w terminie określonym w ust. 1 wyjaśnienie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności PZU albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia wyjaśnienia tych okoliczności. Jednakże bezsporną część odszkodowania PZU wypłaca w terminie określonym w ust. 1.

3. PZU może wstrzymać wypłatę odszkodowania do zakończenia postępowania karnego prawomocnym orzeczeniem, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że szkoda została spowodowana przestępstwem popełnionym

przez właściciela będącego osobą fizyczną lub jego małżonka albo jego pełnoletnie dzieci pozostające z nim we wspólnym gospodarstwie domowym.

4. Jeżeli odszkodowanie nie przysługuje, PZU informuje o tym na piśmie właściciela w terminie określonym w ust. 1, wskazując na okoliczności i podstawę prawną uzasadniającą odmowę wypłaty odszkodowania wraz z pouczeniem o środkach odwoławczych.

§ 39. 1. Z dniem wypłaty odszkodowania roszczenie właściciela przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzi z mocy prawa na PZU do wysokości wypłaconego odszkodowania. Jeżeli PZU wypłacił tylko część odszkodowania, właścicielowi przysługuje co do pozostałej części pierwszeństwo w zaspokojeniu roszczenia przed roszczeniami PZU.

2. Nie przechodzą na PZU roszczenia przeciwko osobom, z którymi właściciel pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym lub za które ponosi odpowiedzialność, chyba że sprawca wyrządził szkodę umyślnie.

3. Jeżeli szkoda została spowodowana nieumyślnie, PZU może w uzasadnionych społecznie lub gospodarczo wypadkach ograniczyć roszczenie albo odstąpić od dochodzenia roszczenia.

4. Jeżeli właściciel bez zgody PZU zrzekł się roszczenia przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę, PZU może odmówić odszkodowania lub je zmniejszyć. Jeżeli zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia zostanie ujawnione po wypłaceniu przez PZU odszkodowania, PZU przysługuje prawo dochodzenia od właściciela zwrotu całości lub części wypłaconego odszkodowania.

§ 40. 1. Przedsiębiorstwa i spółdzielnie przekazują do PZU corocznie następujące dane:

- 1) ewidencyjną wartość początkową (brutto) środków trwałych podlegających ubezpieczeniu, wykazaną w bilansie rocznym, z wyszczególnieniem wartości budynków,
- 2) liczbę budynków według ich przeznaczenia,
- 3) obszar użytków rolnych, w tym obszar poszczególnych upraw podlegających ubezpieczeniu, według stanu na dzień 30 czerwca, łącznie z uprawami na działkach zamiennych (§ 30 ust. 2), oraz przeciętną wydajność z 1 ha z okresu ostatnich 3 lat.

2. Nowo powstałe przedsiębiorstwa i spółdzielnie przesyłają do PZU w ciągu 14 dni od dnia wpisania ich do rejestru dane wymienione w ust. 1 według stanu na dzień rozpoczęcia działalności.

3. Dane, o których mowa w ust. 1, przedsiębiorstwa i spółdzielnie przekazują do dnia 5 marca każdego roku.

§ 41. 1. Właściciel jest obowiązany:

- 1) opłacać składkę za ubezpieczenie według zasad i stawek określonych w odrębnych przepisach,
- 2) zawiadomić PZU o:
  - a) nabyciu lub wzniesieniu budynku, podając jego przeznaczenie, wymiary oraz rodzaj materiału użytego do budowy ścian i pokrycia dachu,
  - b) przebudowie, modernizacji, kapitalnym remoncie lub zmianie przeznaczenia albo pokrycia budynku, z uwzględnieniem wymagań określonych pod lit. a),
  - c) rozbiorce, zbyciu lub przejściu budynku do kategorii budynków nie objętych ubezpieczeniem,
- 3) ułatwić PZU ustalenie wartości budynków, mienia ruchomego oraz upraw,

- 4) zawiadomić PZU, jeżeli dokument ubezpieczenia nie obejmuje wszystkich należących do niego budynków, w terminie 30 dni od dnia otrzymania tego dokumentu,
- 5) stosować się do przepisów przeciwpożarowych i innych mających na celu zapobieganie powstaniu szkody,
- 6) zawiadomić PZU, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wezwania płatniczego, jeżeli wykazany obszar gospodarstwa jest mniejszy lub większy od faktycznego stanu władania.

2. Przepisów ust. 1 pkt 2—4 i 6 nie stosuje się do przedsiębiorstw i spółdzielni.

§ 42. 1. W razie powstania szkody, właściciel jest obowiązany:

- 1) w miarę możliwości zapobiec powiększaniu się szkody,
- 2) zawiadomić PZU o szkodzie najpóźniej w terminie 4 dni od daty jej powstania,
- 3) ułatwić PZU prowadzenie czynności niezbędnych do ustalenia przyczyny i rozmiarów szkody; przedsiębiorstwo i spółdzielnia są obowiązane sporządzić i dostarczyć PZU, w terminie 30 dni od dnia powstania szkody, kalkulację kosztów odbudowy budynku lub naprawy szkody,
- 4) dostarczyć posiadane dowody oraz udzielić potrzebnych wyjaśnień.

2. Zawiadomienie o szkodzie może być dokonane przez poszkodowanych indywidualnie lub zbiorowo. W zawiadomieniu podaje się imię i nazwisko poszkodowanego, miejsce i przyczynę szkody, rodzaj i obszar uszkodzonych upraw, uszkodzone elementy poszczególnych budowli, rodzaj uszkodzonych rzeczy i inne niezbędne dane.

3. W razie kradzieży (§ 5) pozostałości po szkodzie w budynku lub w mieniu ruchomym, właściciel jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić o tym właściwy rejonowy urząd spraw wewnętrznych.

4. Do czasu dokonania przez PZU oględzin nie wolno bez zezwolenia PZU zmieniać stanu spowodowanego przez szkodę w budynkach, mieniu ruchomym i uprawach, chyba że zmiana leży w interesie gospodarczym lub jest niezbędna do zapobieżenia powiększeniu się szkody.

5. PZU nie może powoływać się na przepis ust. 4, jeżeli w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o szkodzie nie dokonał oględzin przedmiotu szkody, z zastrzeżeniem § 37 ust. 1.

§ 43. Właściciel upraw jest zobowiązany:

- 1) dokonać sprzętu upraw we właściwym czasie,
- 2) podać w zawiadomieniu o szkodzie, że w związku ze znaczną szkodą zamierza zebrać uprawy przed ich dojrzaniem albo zaorać uszkodzone pole lub jego część,
- 3) w razie konieczności sprzętu uszkodzonych plonów lub zaorania pola przed ustaleniem wysokości szkody — pozostawić w pewnym oddaleniu od jego granic poletka kontrolne z nie zebranych plonami o powierzchni około 10 m² każde i szerokości około 2 m, w liczbie nie mniejszej od liczby hektarów pola, co najmniej jednak 2; poletka takie powinny być pozostawione w stanie nie zmienionym do czasu ustalenia szkody przez PZU, jednak nie dłużej niż w ciągu miesiąca od dnia wysłania zawiadomienia o szkodzie.

§ 44. Jeżeli właściciel nie dopełnił obowiązków określonych w § 41 ust. 1 pkt 3 i 5, § 42 ust. 1, 3 i 4 oraz § 43, a niedopełnienie to miało wpływ na powstanie szkody lub jej rozmiar albo na ustalenie wysokości odszkodowania, PZU może zmniejszyć odszkodowanie o 20%, nie więcej jednak niż wynosi równowartość pieniężna 100 q żyta, chyba że szczególne względy społeczne lub gospodarcze przemawiają za wypłatą całego odszkodowania.

Rozdział 6

Przepisy końcowe

§ 45. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lutego 1985 r. w sprawie ubezpieczenia ustawowego budynków oraz mienia w gospodarstwach rolnych (Dz. U. Nr 10, poz. 38 i z 1989 r. Nr 50, poz. 289).

§ 46. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1990 r.

Prezes Rady Ministrów: *T. Mazowiecki*